

KALEM KALINTILARI

F İ K İ R | D Ü Ş Ü N C E | S A N A T

OCAK 2024 | Sayı 1

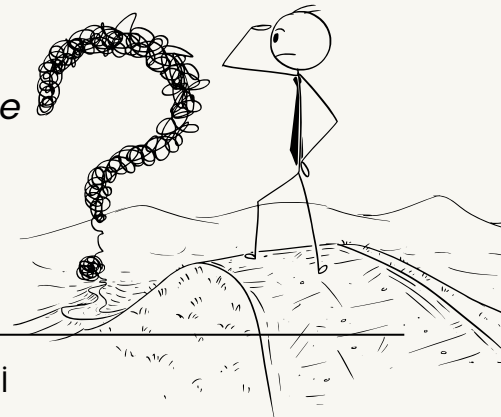
ÇİRKİNİN GÜZELİ:
NOTRE DAME'İN
KAMBURU

ACILARI İLE :
YAŞAR
KEMAL

YAŞANMIŞLIK:
FRANZ KAFKA

ÖLÜME İPTİLA ŞAİR:
ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN

Sokak lambaları sönük kaldırımda çiçekler açmış
Yolunu unutmuş bir gezgin sığacak dünyası olmayan bir âşık
İlerilerden gelenler var pek tanıdık değil yüzleri
Seçemiyorum uzaktan
Ara sokaklara meylediyorlar bakıyorum arkalarından
Yağmur yağıyor ıslanıyorum
İzliyorum kaçısan insanları ama oysa asıl kaçan benim
Hayattan mı kalmışım ne üstten bakıyor herkes
Herkes üstte ben alttayım herkes gitmiş ben kalmışım
Otobüs kalkıyor yavaşça koşuyorum ardından
Ona da yetişemiyorum ya birbirine dolaşıyor ayaklarım
Buğulanıyor gözlerim anlam veremediğim bir yas içimde
Birileri mi ölmüş birilerim mi ölmüş
Bilmiyorum ölmüş işte birileri
Ölen benden birileri belki de ben o birileri

Franz Kafka, 20. Yüzyılın ve modern Alman edebiyatının önde gelen yazarlarından. Yaşamı boyunca tanınmayan Kafka, yakın arkadaşı Max Brod'a vermiş olduğu vasiyetin yerine getirilmemesi ile tanındı. Franz Kafka, arkadaşı Max Brod'a verdiği eserlerinin imha edilmesini rica etmişti. Ancak Max Brod, Kafka'nın Viyana'da ölümünün ardından onu dinlemeyerek elindeki eserleri yayımlamaya başladı. Kafka, ölümünden sonra da olsa, dünyaca ünlü bir yazar haline geldi.

Franz Kafka 3 Temmuz 1883'te orta sınıf bir Yahudi ailesinin ilk çocuğu olarak Prag'da dünyaya geldi. O zamanki milletler mozaiği olan Avusturya İmparatorluğuna bağlı Bohemya Krallığında yaşadı. Anadil olarak ilk etapta Almanca konuşan Kafka ailesi, Çekçeyi de konuşuyordu. Ailenin en büyük çocuğu olan Kafka'nın iki erkek kardeşi Georg ve Heinrich küçük yaşta hayatlarını kaybetti. Kız kardeşleri Elli, Valli ve Ottilia ise Nazi Almanyasının organize ettiği Yahudi soykırımında hayatlarını kaybettiler. Franz Kafka 1889'da Fleischmarkt'ta Deutsche Knabenschule'ye gitti. Çocukluğunda rol oynamış başlıca kişiler Fransız mürebbiye Bailly, kâhya kadın Marie Werner'dir. O sıralarda Prag'da yaygın olan dil Çekçe'ydi. Ufak yaşlarda da Bauer ile tanışmıştı. 1920'lerin başında tanıştığı Milena Jesenska, 20 yıl sonra 1944'de Alman toplama kampında hayatını kaybedecekti, bu ölüm onun üzerinde ise fazlasıyla etki bırakacaktı . 1923'te ailesinin etkisinden kaçmak ve yazmaya odaklanmak için Berlin'e taşındı, orada da Dora Dymant adında bir sevgilisi oldu. Dora, Milena'dan şanslıydı. Nazi Almanyasına direndi ve 1952'de Londra'da öldü. 1917'de Kafka verem olduğunu öğrendi. 1919 yılında geçirdiği ağır gripten dolayı hastaneye kaldırıldı. 1922'de emekli oldu, maddi durumu kötüydü ve sağlığı gittikçe bozuluyordu. Ömrünün son 6 haftasını sanatoryumda geçirdi. 3 Haziran 1924'te 41 yaşında yaşama veda etti.

Franz Kafka Ve Babası Hermann Kafka

"Senin etkenden büsbütün bağımsız büyüseydim bile senin gönlüne uygun bir insan olamazdım."

Kafka'nın "Dönüşüm" ve "Baba'ya mektup" adlı eserlerinden de biliriz ki yazarın babası ile arasındaki ilişki pek iç açıcı değildir. Eğer bu eserleri okumuş bir vaziyette iken benim satırlarıma göz gezdiriyorsanız izah etmek istediğim şeyi anlıyorsunuz demektir. Kafka, küçük yaşlardan itibaren yazmaya çok meraklıydı. Bütün hayatını yazarak geçirmesine rağmen bu eserlerden çok azı bize ulaşabildi çünkü eserlerinin birçoğunu yayımlamayı tercih etmedi. Bunun altında yatan nedenlerden biri babası ile olan sorunlarıydı. Kafka'nın babası, oğlunun edebiyata olan ilgisini desteklemiyordu. Babasıyla zaten zor olan ilişkisi üzerine bir de edebiyat sevgisinden dolayı iyice çıkmaza girmişti. Babasına karşı beslediği tek duygu, eserlerinden de anlaşıldığı üzere nefretti. Almanca konuştuğu için Çekler tarafından, Yahudi olduğu için de Almanlar tarafından sevilmedi ve çocukluğu hep bir karışıklık içinde geçti; diğer bir deyişle kavgalı olduğu yalnızca babası değil aslında hayatın direkt olarak kendisiydi. Duyguları ile kalemini besleyen Kafka, babasıyla olan bu kavgasını daha çok "Babaya Mektup" adlı kitabında kaleme almış ve bu çatışmayı gözler önüne sermişti.

Franz Kafka Ve Aşk Mektupları

"Ve senin yanında öylesine huzurlu öylesine huzursuz, Öylesine baskı altında ve öylesine özgürüm ki..."

Mesafelerin hiçbir önemi yoktur bazen. İki kalp birbirini o kadar sever ki göz görmese bile gönül görür sevdiğini. İşte öyle bir aşk hikayesi. Fiziki beraberliklerden uzak, yalnızca mektuplarla yaşanmış, Dünya edebiyatına iz bırakmış bir aşk: Franz Kafka ve Milena Jesenska.

Aralarındaki fiziki mesafelere rağmen yaşadıkları gönül birliğini, birbirlerine olan eşsiz sevgilerini mektuplarını okurken hissedebiliyoruz. Milena ve Kafka'nın mektuplaştıkları dönemde aslında her ikisinin de ilişkileri vardı. İlginç geliyor olsa gerek buna rağmen mektuplarının sıklıkları saatlere kadar inmişti. Bu yıllarda Kafka, Julie Wohryzek ile nişanlı, Milena ise Ernst Pollak ile evliydi. Franz Kafka'yı tanıdık. Peki Milena kimdi? Neden evli olmasına rağmen Kafka ile mektuplaştı? Tahminleriniz eşini sevmediği yönde olabilir fakat hayır, aksineydi.

Milena Jesenska, 1896 yılında Prag'da dünyaya geldi. Henüz 13 yaşında annesini kaybetti. Annesini kaybetmesinin ardından babasıyla arası iyi olmayan Milena, babasının isteğiyle önce tıp fakültesine sonra da konservatuvara gitti ancak ikisini de yarıda bıraktı. Bu dönemde babasını cezalandırmak amacıyla uyuşturucu kullandı. Üniversitedeyken Yahudi olan Ernst Pollak'a aşık oldu ve ondan hamile kaldı. Yahudileri sevmeyen babasının bu aşka karşı çıkmasına rağmen Pollak'la evlendi ve Viyana'ya yerleşti. Böylece bu evlilik sonucunda babasıyla olan bağı tamamen koptu.

Mutlu olacağı düşüncesi ile yaptığı evlilik Milena'nın beklediği gibi olmadı. Sorumsuz bir hayat yaşayan ve onu sürekli aldatan kocası yüzünden ruhsal bunalımlar yaşayıp yeniden uyuşturucu kullanmaya başladı. Bütün bu sıkıntılarının yanında yaşadığı maddi zorluklar sebebiyle pek çok işte çalışmak zorunda kaldı. Biir süre sonra gazetelerde çeşitli yazılar yazmaya ve ünlü eserlerin çevirilerini yapmaya başlayan Milena yaşadığı maddi ve ruhsal zorluklardan çıktığı bu dönemde de Kafka ile tanışır. İşte burada mektuplaşmalar ile beraber büyük aşk başlar.

"Evlilik konusu aile kurmak, çocuk yetiştirmek, bu pis dünyada onları büyütme ve yol göstermek gibi tüm zorluklarıyla bence bir insanın yapabileceği en kutsal şeydir." Kafka Edebiyat ile ilişkisiz her şeyden nefret ederdi, evlilikten ise korkardı bu yönde kaygıları vardı Kafka'nın. Bu kaygısını bir çok sözünde dile getirmişti aslında.

"Pek çok zaman yalnız olmam gerekiyor. Elde ettiğim tüm başarılar sadece yalnızlığımın ürünüdür..." gibi bir çok sözü karşı çıktığını gösterse de sevmeyi seviyor, ancak isim koymakta zorlanıyordu şahsımca. Çünkü eğer ilişki bakımından tamamen yalnız kalmak isteseydi ne Milena'ya cevap verir ne de Dünya edebiyatına iz bıraktığını söylediğimiz bu aşkı yaşardı. Sadece Milena değil onun yalnızlığının zıttı. Bir çok ilişki yaşamasına rağmen kullanmıştır bu sözleri;

*Daima yalnızlık mı meyvesi olur
başarının?*

*Yoksa gerekli midir bir nefes daha,
Benliğimize güç vermeye.*

Hasret

*Bir özlem var içimde
Birine değil, birilerine
Kim o birileri, bilmez yüreğim
Fakat özler durur, ne diyeyim!*

*Ezelden başlar özlem ile yalnızlık
Yansımaz ömüre hiç ışık!
Tanrı mı kapattı perdeleri?
Karanlık!
Hep karanlık.*

*Bilinmezliği istemezdi bilmek!
Görünmezliği istemezdi hissetmek.
Bu beden Et ve kemikten demek.
Ne kolaydı binlerce isim söylemek.*

*Şimdi beklemekte ruhum!
Vahşet yarasının merhemini.
Bir Umut filizlense karanlığına,
Parlayacak yüreği.*

ACILARI İLE : YAŞAR KEMAL

"Dağlar, insanlar ve hatta ölüm bile yorulduysa, şimdi en güzel şiir barıştır."

6 Ekim 1923 tarihinde Osmaniye'nin Hemite ilçesinde dünyaya gelen bir bebektir Kemal. Tam adı Kemal Sadık Gökçeli. 1915 yılında Rus ordusunun Van'ı işgal etmesi ile birlikte ailesi, bir buçuk yılda önce Diyarbakır'a, sonra Çukurova'ya göç etmiştir. Luvan aşiretine bağlı olan aile Türkmenlerin yaşadığı Hemite köyüne kadar gelmiş, bu bölgede Kürt kökenli tek aile olarak yaşamıştı. Babası Sadık Efendi, annesi Nigar Hanımdır. Yaşar Kemal köyünde Türkçe, evinde ise Kürtçe konuşurdu. Bu kural annesi Nigar Hanım tarafından koyulmuştu. İlk acısını, tramvasını çok küçük yaşlarda yaşamıştı. Üç buçuk yaşında iken kurban kesiminde halasının eşinin elinden kaçan bıçağın gözüne gelmesi ile bir gözünü kaybetmişti. Ve henüz Dört buçuk yaşında iken babasının Van'dan göç sırasında ölümden kurtarıp evlat edindiği Yusuf tarafından Yaşar Kemal'in gözleri önünde öldürülmesiydi. Kendisi bu olayı bir röportajında şu sözler ile anlatmıştı. "Ben çok bela görmüş bir adamım. Bir tane, iki tane, üç tane, on tane diyemem. Yalnız babamın camide namaz kılarken gözlerim önünde öldürülmesi beni çok sarstı. Dört buçuk yaşında idim annem sırtına aldı beni. Sabaha kadar "yüreğim yanıyor" diye bağırdım. Sabah konuşamaz oldum. 12 yaşıma kadar da konuşamadım, kekeme kaldım. Şimdi onun acısını çıkarıyorum, görüyor musunuz nasıl konuşuyorum? En büyük acı bu oldu benim için." Babasının ölümünden sonra annesi Nigar Hanım amcası ile evlendi. Bu evlilikten 3 çocuk dünyaya gelmiş ve üçü de vefat etmişti. Ayrıca Kendisinden küçük olan öz kardeşi Ahmet de 3 yaşında vefat etmiş idi.

Hemite köyünden ilkokula kayıt olan ilk öğrenci Yaşar Kemaldi. Fakat konuşmadığı için hiç tahtaya kalkamadı. İlkokuldan sonra şiirler, türküler ve destanlar söyleyerek kekemelikten kurtulduğunu söylemişti. Ortaokula veda ettikten sonra para kazanmak için ne iş bulduysa çalıştı. Pirinç tarlalarında ırgatlık yaptığı dönemde, pirinç tarlaları su altında kalan binlerce köylü ile merkeze yürüdü ve o günden sonra da başı beladan çıkmadı, polis onu takibe aldı. Komünistlik suçlamasıyla gözaltına alındı ve ardından hapis geldi. Hapisten çıktıktan sonra İstanbul'un yolunu tuttu.

İstanbul'a vardığında yanında ceketi ve bavulu vardı, kalacak yeri yoktu. Bir de yeni başladığı "İnce Memed" adlı eserinin el ile yazılmış sayfaları ona eşlik ediyordu. Aklında sadece edebiyat olan Kemal, Parkta yattığı günlerde edebiyat çevirileri ile ilişkilerini düzenleme çabasıydı. Aslında bu çabası Adana'da iken başlamıştı. Sürgüne gönderilen bazı aydınlar onun için dönüm noktası olacaktı.

Bu noktada başta gelenler isimler ise ünlü ressam Abidin Dino ve kardeşi Arif Dino'ydu. Yaşar Kemal'i yanlarına alıp yetiştirdiler, Dünya kültürü ve edebiyat kültürü öğrettiler. Sonra bir gün Kemal, Abidin Dino sayesinde Cumhuriyet Gazetesi başyazarı Nadir Nadi ile tanıştı, ardından Cumhuriyet Gazetesine yazmaya başladı. Bu sayede edebiyat dünyasına "Yaşar Kemal" adı ile artık girmişti. Yaşar Kemal bu isimin sebebini şu sözler ile açıklamıştır: "Çünkü 'Kemal Sadık Gökçeli' imzasıyla yazsaydım, polis gelir beni Cumhuriyet'den atardı. Yaşar Kemal imzasını da polis belki 2-3 yıl boyunca ben olduğumu bilmeden yuttu." Yazmış olduğu Gazete sayfalarına sıradan insanların hikayelerini de taşırdı Kemal. Bir gün balıkçılar, bir gün kaçakçılar, bir başka gün sünger avcılar. Yaşar Kemal'in çok dobra, cesur, dürüst ve samimi bir yapısı olduğunu söylerlerdi. Bu samimiyeti ve yazdığı kişilerin yaşanmışlıkları arasındaki empatisi ile gazetede ki röportajları, makaleleri büyük ses getirirdi. "İnce Memed" adlı eseri de o günlerde yayınlanmıştı. Köylüleri hor gören ağaya, baş kaldıran ve sonunda o ağayı öldürüp köylülere topraklarını geri veren İnce Memed'in eseri. Önce gazetede yayınlanan romanın, farklı politik düşünceler neticesiyle yazımına son verildi. Yaşar Kemal'in söyleyişi ile: Gazetecilik yapamayışi romancılığının önünü açtı.

İnce Memed ise artık ün kazanmıştı. Roman kahramanının daha iyi bir düzen, adalet ve eşitlik talepleri okuyanları etkiliyordu. Sonrasında arda gelen ve Türk klasiklerine yerleşen romanlar yazmıştı ve bu klasiklerin baskahramanı, aslı hep Çukurova olmuştu. O, Çukurova insanıydı. "Beni mecbur insanlar ilgilendirir" diyordu hep. Ağanın zulmünden dağlara kaçıp eşkiya olan, çeltik tarlalarında sıtmaya yakalanan çiftçi, mevsimlik işçi ve zorunlu iskan mağduru.

Yaşar Kemal gibi Anadolu'nun esas acısını anlatan yazarlar oradan çıktılar. O, doğa ile kahramanları buluşturdu ve yeri geldiğinde gerçeğin ötesine geçerd o kahramanlar. Mitolojik Anadolu'dan modern hikayeler çıkarmayı başarmıştı Yaşar Kemal. Dram ile trajedi arasındaki farklı bilerek anlattı acıları. Kendisi de romanlarında anlattığım kahramanlarından biriydi aslında. Yerinde bir söz olacak ise o kendi hayatını işlemişti.

Son roman dörtlemesi "Bir ada hikayesi" adlı eserindeki göç ve sürgün hikayesini yazarken kendi ailesinin göç hikayesinden esinlendi. "

"Kimsecik" adlı romanı ise aslında onun dokuz yaşına kadar yaşadıklarını anlatıyor. Özellikle de babasının ölümünü. Babasını öldüren kişinin kendisini de öldürmesi korkutuyordu. Korkusunun üzerine: "İnsanoğlunun en büyük özelliği onu yaratan korkudur ama onu yaratan korkudan daha güzel bir özelliği var. İnsanoğlunu, insanoğlu yapan korkunun üzerine yürümektir. Bu roman korkunun üzerine yürüme romanıdır. Baştan sona kadar."

"Orta Direk" romanı da yine kendi hayatındandı. Babasının, babaannesini Van'dan Adana'ya kadar nasıl sırtında taşıdığını anlatıyor. Yaşar Kemal, Orta Direk hakkında: "Babamın annesini Van'dan Çukurova'ya kadar getirmesi, ve bu benim aklımda yoktu bu romanı yarattığım zaman. Büyükanne yazıyorum yoktu. Bu bilinçaltıma yerleşmiş, sonra düşündükçe anlıyorum ki roman insana gökten düşüyor, insanın bütünüyle yaşantısı ve bütünü yaratıyor."

Sadece Türkiye'de değil, Avrupa ve Amerika'da da saygı görüyordu. Eserleri yıllarca İngiltere'de, Amerika'da ilk sıralarda yer aldı. Şimdi ise Amerika'da 20.yüzyıl klasikleri derlemesi yaptıkları zaman içinde mutlaka Yaşar Kemal yer alıyor. Sadece gelişmiş ülkelerde değil, romanları dünyada bir çok yaygın dile çevrildi. Örneğin "İnce Memed" yayımlandıktan bir kaç yıl sonra 35 dile çevirildi. Romanlarının çoğunun dışarıda yer edinmesi de eşi Tilda'nın emeği çoktu. Çoğu romanın çevirisini o yapmıştı.

Romanlarını yazdığı kalemleri de çok önemliydi onun için. Makale ve röportajları daktilo ile, romanları ise kalemleri ile yazardı. Bu konuda eşi, "kalemleri hazır olmazsa hiç rahat etmiyordu, hatta Amerikalı bir dostu bu kalemlerde esinlenerek bir tablo yapıp ona gönderdi" demişti.

Dünya Edebiyatının ve sinemasının devleri ile arkadaşlık ilişkileri vardı. Nobel hariç bir edebiyatçının alabileceği en değerli ödülleri almıştı Yaşar Kemal.

Çevirilerinde büyük rol oynayan ilk eşi Tilda ile 1952 yılında tanışmışlardı. Tilda Yahudiydi ve Yaşar Kemal'in dünyaya açılan penceresi olmuştu. Sonra evlendiler ancak Tilda, 12 Mart darbesinden sonra tutuklanan aydınlar arasındaydı.

Yaşanmışlıkları ile aynı zamanda ağıtlar ve destanlar da romanlarının temelini oluştururdu. Köy köy dolaşıp sonra da "Aşık Kemal" olmuştu. 1950 yılında hapse girdiğinde topladığı ağıtlar gitmişti. Onu gözaltına alanlar topladığı ağıtları bir sobada yaktı. "Onlar şaheserdi, dil şaheseri. Romanlarımdan bile daha çok gurur duyuyorum kurtardıklarımla." diyordu Yaşar Kemal. Bu nedenle eserlerinin herhangi bir yerinde mutlaka bir ağıt vardı.

KENDİSİNE AĞIT OKUYAN BİRİ İLE ARASINDA GEÇEN KISA DİYALOG (konuşma aslı Kürtçedir.)

K: Siyabend, Süphan Dağı ne kadar sisli, ne kadar dumanlı, ne kadar da yüksektir.

Yaşar Kemal: Süphan Dağı'nın başı dumanlıdır, sislidir. Kim görmüş ki av avcısını öldürecek.

K: Evet, diyorum.

Yaşar Kemal: Sen söyledin mi bunu?

K: Evet!

Yaşar Kemal: (gülerek) Öyleyse Devam et!

Klâsik müzikle de çok özel bir bağı vardır Yaşar Kemal'in.

Öyle ki ömrünün son günlerinde yoğun bakımdayken kendisini yalnız hissetmesi için dostları, Bethoven'in eserlerinin bulunduğu bir CD dinletiyorlardı. Ressam Ahmet Güneştekin: "Bethoven gibi önemli sevdiği klasik müzikleri derleyen, on ila on iki saat çalabilen hard diske doldurduk ve hastanede baş ucuna koyduk. Yavaş yavaş o müzikle birlikte müziğe tepki gösterdiğine şahit olduk."

Onun yaşamı barış için verilen mücadelenin özeti idi. Hem silahların tamamen skusması için hem de toplumsal barış için çabalıyordu. Yazarların yakıldığı Sivas katliamından sonra sokakta konuşma yapmıştı. O hayatı boyunca ayırım yapmaksızın zulüm gören, onuru zedelenen herkesin yanında olmuştu.

Son dönemlerde onu derinden sarsan olayları ard arda yaşamıştı. Önce 50 yıllık hayat arkadaşı Tilda'yı kaybetti. Eşi Tilda'nın son saatinde, artık hayattan koptuğu o zamanda Zülfü Livaneli ile beraber veda etmeye gitmişlerdi ve Yaşar Kemal orada eşine, Zülfü Livaneli'nin deyimi ile; "Korkma sevgilim, üzülme biz namuslu bir hayat yaşadık" sözleri ile veda etmişti. Sözlerinin tamamı ise, "Tildacığım, sevgilim sana teşekkür ederim. Yaşadığımız bu güzel hayat için sana teşekkür ederim sevgilim. Korkma, sakın korkma. Biz namuslu yaşadık Tilda, iyi insanlar olduk." Demişti.

Birkaç yıl sonra da yakın dostu Mehmet Uzun hayatını kaybetmişti. Kürt edebiyatının en ünlü ismi 20 yıl sürgünde yaşamıştı. Mehmet Uzun Türkiye'ye döndüğünde ortak bir kitap yazmaya karar verdiler ama tamamlayamadılar.

Yaşar Kemal, ilk eşi Tilda'nın ölümünden bir süre sonra Ayşe Semiha Baban ile evlendi. Harvard mezunu olan ve hem akademisyenlik hem de büyük şirketlerde üst düzey yöneticilik yapan Baban, kadın hareketinin de önemli isimlerindendi.

Yaşar Kemal'in son romanı 2012 yılında yayınlandı, eser "Tek Kanatlı Bir Kuş". Aslında kendi hayatını yazmak istiyordu, uzun zamandır bunu düşünüyordu ama yazamadı. Son iki yılı hastanelerde geçmişti, büyük bir kısmı yoğun bakımda. 2015 yılının bir Şubat günü 91 yaşında aramızdan ayrıldı. Cenazesinde herkes vardı. Tıpkı romanlarındaki kahramanlar gibi İnce Memedler, Topal Ali'ler, Abdi Ağa'lar...

Ayşe Semiha, eşini kendi elleriyle önceki eşi Tilda'nın yanına gömdü. Onların birbirine verdikleri sözü o yerine getirmişti. "Bir kadın bunu nasıl kabul eder?" sorularına "aşk kabul eder" cevabı verilirdi. İşte o saygıyı aşk sağlıyordu.

Koca Kemal'i dinleyin okurlar: "Dağın öte yüzü güneşe bakıyormuş çocuklar. De hadi davranın, Güneşle sohbetimiz var. Geç kalmayalım."

ÖLÜME İPTİLA ŞAİR: ÜMİT YAŞAR OĞUZCAN
"Yaşamdan çok ölümü seviyorum."

Ölüme iptila biriydi o.

Ne zaman ölüm ve yaşamla ilgili bir soru yöneltile, "Yaşamdan çok ölümü seviyorum." Derdi ve bunu apaçıkça beyan etmekten de çekinmezdi. Ümit Yaşar Oğuzcan, yaşamı boyunca birçok kez intihara teşebbüs etmiş ve hiçbirinde de başarılı olamamıştır. 24 defa intihara teşebbüs ettiği bilinen Ümit Yaşar Oğuzcan, intiharlarının yalnızca üçünü kabul etmekte ve 3 kez intihara teşebbüs ettiğini söylemektedir.

Ümit Yaşar Oğuzcan 22 Ağustos 1926'da Tarsus'ta, Güzide Hanım ve Lütfi Bey'in oğlu olarak dünyaya geldi. Şair, Akdeniz'in en iç ısıtan ikliminde dünyaya gelse de ne yaşamında ne de içinde bu sıcaklığın zerresi yoktu. Yaşamı, melankoli ve kasvet yüklü bulutların gölgesindeydi. Ona göre hayatı katlanması gereken bir işkenceydi. Bu buhranlı ruh hâlinin ve melankolik intiharlarının temelinde ise çocukluğunda, gençliğinde ve hatta hayatının büyük bir kısmında geçirdiği hastalıklar ve sakatlıklar vardı. Yaşamında büyük bir dengesizlik ve talihsizlik vardı, mukadderat ona hiç gülmemişti sanki. Gerçi gülse bile o bunun farkına varmazdı. Keza yaşamının bir çile olduğunu kabul etmiş ve aksi bir durumu da ihmal vermemiştir.

Ümit Yaşar Oğuzcan, 3 yaşına gelene kadar her şey normaldi, olması gerektiği gibiydi fakat 3 yaşında ayağını kırmasıyla birlikte, uzun yıllar yaşamına etki edecek ve yaşamını derinden sarsacak o hastalık döngüsüne girdi.

4 yaşına geldiğinde mangala oturdu, 5 yaşına geldiğinde yirmi basamaklı bir taş merdivenden yuvarlandı ve bunun sonrası onun için asıl acının başladığı kısımdı; keza, 7 yaşına geldiğinde başına evdeki sandığın kapağını düşürdü ve yine bu dönem geçirdiği fazla ateşli kızamık sonucunda kekeme oldu. Ümit Yaşar Oğuzcan'ın, "Fazla ateşli olarak geçirdiğim kızamık sonucu kekeme kaldım. O günden beri ateşliyimdir." Diyerek açıkladığı kekemeliği onun imtiyazı olmuştur. Şairin kekemelik üzerine yazdığı şiiri ise şu şekildedir:

Kekeme

*Bir kekeme bilirim; dolaşır garip garip
Bu şehrin daracık sokaklarında
Kelime zincire vurulmuş gibidir
Dudaklarında
Ne ismini söyleyebilir doğru dürüst
Ne sevdiğine ilanı-aşk edebilir.
Sormayın neden yalnız yaşadığını
Kusurunu bilir
O güzelim şiirleri hep içinden okur
Bu dert de çekilmez doğrusu
Güzel söylenilmiş cümlelerle doludur
Bütün uykusu
Günahsız harfler onun nazarında
Birer siyah heyula gibidir
Ay ışığında sevgiliye söylenen sözler
Rüya gibidir
"İçince az kekelermiş" diyorlar
Sarhoş gezdiği de hep bu yüzdenmiş
Ama neye yarar? İsmine bir kere
Kekeme denmiş*

Geçirdiği hastalıklar burada da bitmemiş ve buradan sonrada devamlılık göstermiştir. 14 yaşında apandisit, 19 yaşında böbrek iltihabı geçiren şairin, böbrek iltihabının kurutulamamasından dolayı böbreğinden biri alınmıştır. Hayatına o günden sonra tek böbrekle devam eden Ümit Yaşar Oğuzcan'ın babası Lütfi Oğuzcan, Halil Soyuer'e yazmış olduğu bir mektupta, "Bu tek böbrekli herif sağlığına pek dikkat etmez. Bunu yanından ayırma." Demiştir. Tek böbrekli olduğu için kendisine çürük raporu verilmiş ve askerlikten de muaf tutulmuştur. Şair, "19 yaşımda tek böbrekliyim." Der ve bu durumu şu şiirinde kendisini şöyle anlatır:

Spikerlik İmtihanına Giren Kekeme Şair

*Ben kırk iki doğumlu
Ümit Yaşar Oğuzcan
Lütfi Oğuz'un oğlu
O tek böbrekli insan
Ben tezatlar yekûnu
Yaşlı deha, genç deli
Ben düşüncenin sonu
Ve hayalin evveli.*

30 yaşında ise bademcik ameliyatı olmuştur. Çocukluğu, gençliği ve yaşamının büyük bir kısmı böyle talihsizliklerle doluydu. Bu talihsizliklerden kaçıp şiirlerine sığınır. Yaşamını, şiirlerinde sürdürürdü. Ona göre şiirleri ve yaşamı ayrılmaz bir bütündü.

"Hayatımdan şairliğimi alıp çıkarırsanız geriye önemli bir şey kalmaz." derdi Ümit Yaşar Oğuzcan. Şiirlerine amansız bir tutku bağlıydı, tüm yaşamı şiirlerinden ibaretti sanki. Acılarını, aşklarını, intiharlarını şiirlerine dökmüştür fakat yine de içindeki, melankoli ve kasvet yüklü bulutlar dağılmamıştır.

Ümit Yaşar Oğuzcan, sürekli intihara kalkıştırdı ve artık intihar etmek onun için bir alışkanlık olmuştu sanki. Gerek çocukluğunda, gerek gençliğinde, gerek evliliğinde ve gerekse de oğlu Vedat doğduktan sonra bile intihar teşebbüslerine devam etmiştir. Ümit Yaşar Oğuzcan'ın intihar teşebbüslerinin reklam için olduğu da bir dönem için konuşulmuştur. Şairin intihar teşebbüsleri sevenlerini üzerti. Bilhassa da kendisi gibi şair olan babası Lütfi Oğuzcan, oğlunun bu durumuna fazlasıyla üzülmekteydi.

Ümit Yaşar Oğuzcan'ın intiharlarından en çok etkilenen kişi, şüphesiz ki oğlu Vedat'tı. Vedat, babasının intiharlarına tanıklık etmiştir. İşin en acı yanlarından biri de budur: O, intiharların gölgesinde büyümüştür. Babası gibi şiirler yazmış ve babasının dikkatini çekmeye çalışmıştır. Ümit Yaşar Oğuzcan ise oğlunun bu çabasını görmemiş ya da görememiştir. Öte yandan intihar fikri ise Vedat Oğuzcan'ın aklında dönüp durmaya başlamıştır. Babasına bir ders vermek isteyen Vedat, henüz 18 yaşındayken bir fincan kahve ve ardından bir fincan da konyak içtikten sonra kendini, Galata Kulesi'nin tepesinden boşluğa bırakmıştır.

GALATA KULESİ

6 Haziran 1973, pırıl pırıl bir yaz günüydü,
Aydınlıktı, güzeldi dünya,
Bir adam düştü o gün galata kulesinden.
Kendini bir anda bıraktı boşluğa;
Ömrünün baharında, bütün umutlarıyla birlikte
Paramparça oldu.
Bir adam düştü galata kulesinden;
Bu adam benim oğlumdu gencecikti Vedat,
Işıl ışıldı gözleri, içi,
Bütün insanlar için sevgiyle doluydu
Çıktı apansız o dönülmez yolculuğa
Kendini bir anda bıraktı boşluğa,
Söndü güneş, karardı yeryüzü bütün zaman
Durdu.
Bir adam düştü galata kulesinden
Bu adam benim oğlumdu; açarken ufkunda
Güller alevden,
Çıktı, her günkü gibi gülerek evden,
Kimseye belli etmedi içindeki yangını
Yürüdü, kendinden emin sonsuzluğa doğru.
Galata kulesinde bekliyordu ecel,
Bir fincan kahve, bir kadeh konyak,
Ölüm yolcusunun son arzusuydu bu,
Bir adam düştü galata kulesinden;
Bu adam benim oğlumdu.
Küçücüktü bir zaman,
Kucağıma alır ninniler söyledim ona,
Uyu oğlum, uyu oğlum, ninni
Bir daha uyanmamak üzere uyudu Vedat.
6 Haziran 1973 galata kulesinden bir adam attı
Kendini;
Bu nankör insanlara bu kallesiz dünyaya inat,
Şimdi yine bir ninni söylüyorum ona,
Uyan oğlum, uyan oğlum, uyan Vedat.

Babasının 24 kere intihara teşebbüsüne karşın kendisi ilk intiharında ölmüştür. Tartışmasız ki Vedat'ın intiharı, babasına verdiği en büyük cezaydı. Sürekli intihara teşebbüs eden Ümit Yaşar Oğuzcan'ın oğlu, yaşamını intihar ederek sonlandırdı. Söylenenlere göre ise Vedat Oğuzcan'ın cebinde bir not bulunmuştur. Notta ise şu cümle yazmaktadır: "Baba, öyle intihar edilmez, böyle edilir."

Oğlu Vedat'ın intiharı, Ümit Yaşar Oğuzcan için yıkıcıydı. Şair, hep yaptığı gibi yine bu acısını da kaleme aldı, şiire döktü. Ümit Yaşar Oğuzcan'ın, oğlu Vedat'ın ölümü üzerine "GALATA KULESİ" isimli şiirini kaleme almıştır. Şiir ise şu şekildedir:

Vedat uyanmadı, babasının sözlerini duymadı. Kim bilir, belki de görünmemek öldürdü onu. O, babası tarafından fark edilmek için çırpınan bir çocuktur; babası ise tüm yaşantısı şiirleri olan, ölüme iptila biriydi. Ölüm ne var eder ne de yok eder insanı, kesin bir sonu bile yoktur. Ümit Yaşar Oğuzcan'ın 24 kez deneyip de yapamadığını oğlu Vedat tek seferde yaptı. Bir zamanlar, "Uyu oğlum." Dediği oğluna sonraları, "Uyan oğlum." Diyen Ümit Yaşar Oğuzcan'ın bu isteği, yaşamın son durağında inen bir yolcunun geri dönmesi beklemek kadar imkansızdı. Çünkü o, yaşamının son durağında bir daha binmemek üzere indi.

Oğlu Vedat'ın intiharından sonra Ümit Yaşar Oğuzcan'ın bir daha intihar edip etmediği bilinmese de şairin ölümü intiharla gerçekleşmemiştir. 1984 yılında geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybetmiştir. Tüm bu yaşananların, acıların, intiharların ardından Ümit Yaşar Oğuzcan'a "Hüzün Şairi" denilmiştir. Hüznü yazan ve yazdığından çokça da yaşayan birinin hazin sonudur bu. Aslına bakıldığında pek çok kişinin yaşayabileceği şeyler, Ümit Yaşar Oğuzcan için aşılması zor ve kalıcı şeylerdi. Bir başkası için zorluk denilemeyecek şeyler, bir başkasının sonu olmuştu. Mukadderat işte, akıl ermez işine. Yakmadığın kadar yakarlar seni, alıp atarlar bir köşeye. Acılarının üzerinde tepinirler, sen ise izlersin sadece.

Bir Ölüm Sabahı

*Bir kez olsun ağlamayacağım sana
Bana ağladığından ne eksik ne fazla
Doğrularını kafama vura vura öğret diye
Beni bana unuttur diye beklemeyeceğim*

*Bir kez olsun ölmeyeceğim sana
Bana öldüğünden ne eksik ne fazla
Yanlışlarını üzerime yık diye
Beni bende öldür diye beklemeyeceğim*

*Bekleyeceğim bir ölüm sabahını
Yanlışlara inat doğrularla yürüyeceğim
Yürüdüğüm yolların bir sonu olmayacak belki
de
Ama ben yine de bir ölüm sabahını
bekleyeceğim*

ÇİRKİNİN GÜZELİ: NOTRE DAME'İN KAMBURU

Bu kitap kader üzerine kaleme alındı.

Çirkin ve kambur bir bebek, bir çingene tarafından kaçırılır ve bu bebeğin yerine başka bir bebek koyulurken, o da kilisenin kapısına bırakılır. Kilisenin kapısına bırakılan çirkin ve kambur bebeği, başdiyakoz -başrahip- Claude Frollo büyötmeye başladı. Sonralarıysa Quasimodo, küçük yaşlardan itibaren kilisenin zangoçluğunu -çan çalmaya görevini- yapmaya başladı.

Kutlamalarda en çirkin adam seçilen Quasimodo, ne sevmeyi ne de sevilmeyi bilmiyordu ve bu durum ise Quasimodo, Çingene kızı Esmeralda'yı görüp âşık olana kadar sürdü.

Esmeralda, kendisi çok sevecek olan bir kadının kızı olarak dünyaya gelmişti. Görenlerin bir kez daha görmek istediği, tatlı ve hoş bir bebektir. Bir gün Çingener, Esmeralda ve annesinin bulunduğu köye geldiler. Esmeralda evlerine gelen Çingener tarafından kaçırıldı ve annesi ise bu kaçırılmanın üzerine aklını yitirdi, yıllarca kızından haber alamadı. Tüm bunlardan habersiz olan Esmeralda, bir Çingene tarafından büyütölerak dansçı olmuştu ve hayatını onlar gibi sürdürüyordu. O dönemde sınıf ayrılıkları vardı ve şüphesiz ki Çingenerler saygı gören ve değerli olan kesimde değildi.

Annesinden ve henüz bebekken kaçırılmış olduğundan habersiz olan Esmeralda'nın bilmediği diğeri bir şey de başrahip Claude Frollo'nun kendisine âşık olmasıydı. Rahibin kendisine olan aşkından habersiz hayatını sürdürürken, aynı zamanda da bir yüzbaşıya olan aşkıyla kavruluyordu. Esmeralda'nın duyguları âşık olduktan bir süre sonra, sonunda yüzbaşı onunla buluşmayı kabul ederek bir eve davet etti. Esmeralda, onu çok sevdiği ve onun da kendisini sevdiğini sandığı için bu teklifi kabul etmişti. (Bunu, içindeki kararsızlığa ve yanlış yaptığının farkında olmasına rağmen yaptı.)

Fakat yüzbaşı zaten nişanlı biriydi ve Esmeralda'nın sandığının aksine onu sevmiyordu, amacı yalnızca gönül eğlendirmektir. Esmeralda, eve gittiğinde yüzbaşıyla karşılaşmıştı ve büyük yanığı ile baş başa olduklarını düşünmekteydi.

Baş başa değillerdi.

Odanın içinde, belki küflenmiş göğe açılan tavan arasının, belki tahta kırıkları dökülen dolabın ve belki de o geceye yakışır şekilde dumana bürünmüş perdelerin arkasında olan biri vardı. O kişi lanet başrahip Claude Frollo'dan başkası değildi. Yüzbaşı Phoebus, buluşacakları eve gelmeden saatler önce kilise öğrencilerinden biri olan Jehan'a, Çingene kızı Esmeralda ile buluşacağından söz etmişti ve başrahip Claude Frollo ise bu söz edilenlere şahitlik etmişti.

Başrahip Claude Frollo'nun amacı, yüzbaşı ve Çingene kızı arasında olacıklardan çok olabilecekleri engellemektir. Gözünü karartmıştı ve kararlıydı, ne olursa olsun Esmeralda ve yüzbaşı arasında bir şeylerin yaşanmasına izin vermeyecekti. Yüzbaşı, tam Esmeralda'yı öpmek üzereyken başrahip Claude Frollo saklandığı yerden çıktı ve yüzbaşıyı hançerledi. Esmeralda oracıkta bayılıp kalırken başrahip hızlı bir şekilde oradan ayrıldı. Ertesi sabah ise Notre-Dame'de şu sözler rüzgar estiriyordu:

"Bir büyücü kadın yüzbaşıyı bıçaklamış."

Suç, Esmeralda'ya kalmıştı ve Esmeralda işlemediği bir suç yüzünden mahkemeye çıkarıldı. Ne kadar suçu kabul etmese ve sonuna kadar inkâr etse de yapılan işkencelere dayanamayarak işlemediği bir suçu üstlendi. Mahkeme, Esmeralda'nın idam edilmesine hüküm verdi. Esmeralda ertesi gün meydanda idam edilecekti. Başrahip Claude Frollo, o gece Esmeralda'nın yanına gitti ve ya kendisinin olmasını ya da idam edileceğini söyledi. Esmeralda ise yüzbaşı Phoebus'u hançerleyen kişinin karşısındaki adam olduğunu, başrahip Claude Frollo olduğunu hatırladı. Başrahabin bu teklifini kabul etmeyerek reddetti.

Belki de hayatının fırsatıydı bu. Hem başrahiple evlenecek hem de idam edilmekten kurtulacaktı, üstelik Çingene kimliğinden sıyrılıp yüksek bir toplumsal sınıfa mensup olacaktı. Ancak bunların hiçbiri Esmeralda'nın istediği şeyler değildi. O, varlığından bihaber olduğu annesini bulmayı ve âşık olduğu yüzbaşı Phoebus'a kavuşmayı arzuluyor ve düşlüyordu yalnızca. Öte yandan benzer arzular ve düşler içinde olan başka biri daha vardı: Çirkin, bir gözü kör, bir ayağı diğerine göre kısa olan, sağır ve kambur Quasimodo.

Quasimodo, Esmeralda'ya onu ilk gördüğü anda âşık olmuştu. Kavruk teni, yanından hiç ayırmadığı ve birlikte dans ettiği keçisi, esmer güzelliğiyle çoğu kişiyi kendine âşık eden bu Çingene kızına, kendini yakıştıramıyordu. O, çok güzeldi ama kendisi de çok çirkindi. (En azından Quasimodo böyle düşünüyordu.)

Quasimodo, Esmeralda'yı sevmeye bile hakkı olmadığına inanırdı. Bu inanışın temelinde kendine beslediği, en az çirkin gördüğü kendisi kadar çirkin olan duygular vardı. Quasimodo terk edilmiş biriydi. Önüne terk edildiği kilisenin başrahibi Claude Frollo, onu acıdığı için almıştı ve yıllar boyu bakmıştı. Kendisine acıdığı için bakan başrahipten başka kimsesi yoktu. Kilisenin içinde bile varlığı pek yer edinmez, en çirkin adam seçilirdi kutlamalarda. Büyüdüğü kilisenin zangoçluğunu yaparken, uzun yıllar boyu güçlü çan seslerine maruz kalmaktan sağır olmuştu zaten. Kör olan bir gözü, diğerine göre kısa olan bir ayağı, kamburluğu ve çirkinliği ise Tanrı'nın ona hediyesiydi.

İri yarı, dev gibi, fazlasıyla güçlü biriydi Quasimodo. Şeytanın oğlu olduğunu düşünenler, çirkinliğini haykıranlar ve onu aşağılayanlar bile onun güçlü cüssesinden korkarlardı. Gerçi tüm bunları bu kadar rahatça haykırabiliyor olmalarının sebebi de açıktı, ne de olsa Quasimodo sağırdı ve onların bu sözlerini duyamıyordu. Quasimodo, sadece baba olarak gördüğü başrahip Claude Frollo'ya saygı duyar ve yalnızca onun sözünü dinlerdi. Baba olarak gördüğü, saygı duyduğu ve sözünü dinlediğini başrahip Claude Frollo ile aynı kadına âşık olması da kaderin, onu örselediği diğer bir noktaydı. Üstelik o, kalbindeki aşkın ağırlığı altında yeteri kadar eziliyordu. Esmeralda'nın, yüzbaşıya âşık olduğunu biliyor ve görüyordu; başrahip Claude Frollo'nun da Esmeralda'ya âşık olması işlerini çığırından daha da çıkarıyordu.

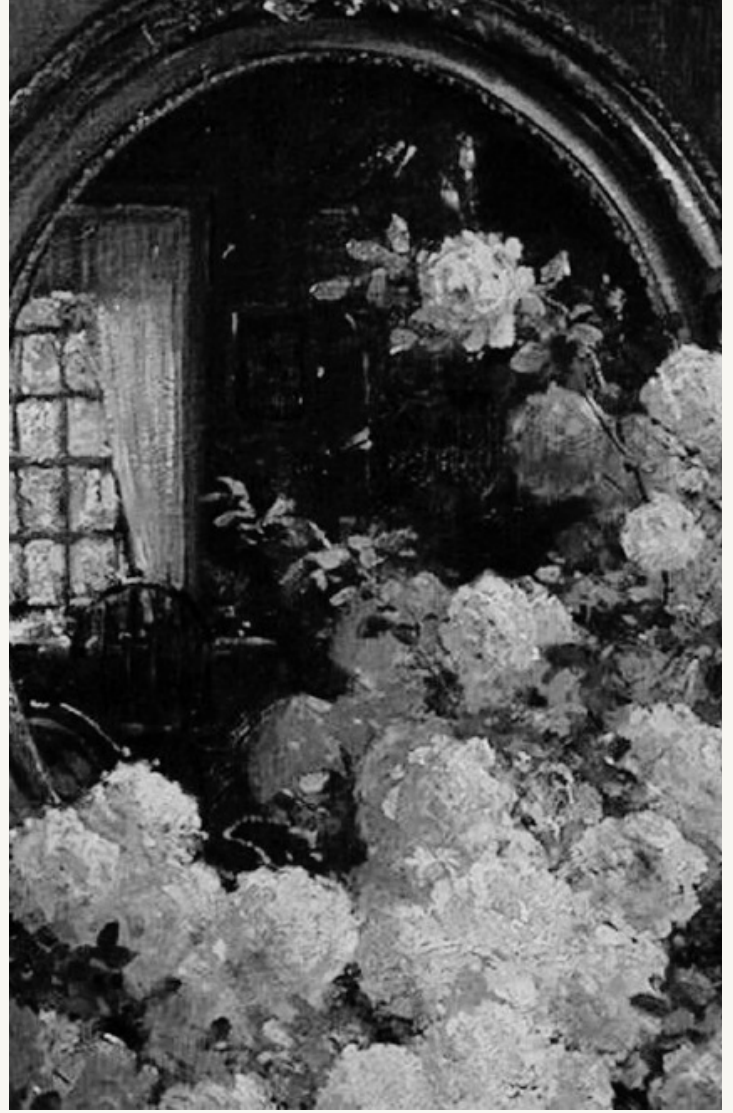
Şimdiyse Esmeralda, bir yüzbaşıyı hançerlemekten yargılanmış, idam edilmek üzereydi. Hangisi daha acıydı? Esmeralda'nın başkasına âşık olması mı? Quasimodo'yu büyüten başrahip Claude Frollo'nun Esmeralda'ya âşık olması mı? Esmeralda'nın hiç işlemediği bir suç yüzünden idam edilecek olması mı? Bana kalırsa tüm bu durumlar içinden en ağır Quasimodo olmak. Çirkinliği ona verilmiş bir cezaydı, hayatı ise tam anlamıyla bir işkence. Sevginden bihaber olan kalbi, ilk kez bu denli çarparken bu olanlar da neydi?

Sonunda idam günü geldiğinde Esmeralda, işkencelere maruz kaldığı o mahzen benzeri yerden çıkarılarak idam edileceği meydana getirildi. Başrahip Claude Frollo da oradaydı. Esmeralda'nın idam töreni başlamadan yanına gitti ve ona aynı teklifi bir kez daha sundu. Başrahip ne kadar ısrarcı ise Esmeralda da o kadar kararlıydı. Köle olmaksızın özgür ölmeyi tercih etti. Ancak yine de idam bu şekilde gerçekleşmedi.

ÇİRKİNİN GÜZELİ: NOTRE DAME'İN KAMBURU

Esmeralda tam ipe götürülmek üzereyken Quasimodo ortalığı yakıp yıkmaya başladı. İri elleri, güçlü kolları, başka gölgeleri yutan cüssesiyle meydandan Esmeralda'yı kaçırdı. Esmeralda ne olduğunu kavrayamaz iken, Quasimodo sadece ona bir şey olma ihtimalini düşünüyordu. Kimsecikler bu çirkin kamburun ne yapmaya çalıştığını anlamamıştı. Quasimodo ise ilk kez saygı duyduğu, hiçbir zaman için sözünden çıkamadığı ve karşı gelmediği başrahip Claude Frollo'yu yok saymıştı. Aşk, onun sevgisiz kalbini ve basit düşünen aklını alt etmişti.

Kilise kurallarına göre kilisede biri öldürülemez ve kiliseye sığınan biri de - idam mahkûmu biri de olsa- oradan öylece çıkarılamazdı. Kilise de büyüyen ve kilise kurallarını çoğu kilise öğrencisinden iyi bilen Quasimodo, bu nedenle Esmeralda'yı kiliseye getirdi. Esmeralda, bu iri cüsseli çirkin kamburdan fazlasıyla korkmuştu. Hem Quasimodo'nun varlığından hem de Quasimodo'nun kendisine duyduğu aşktan habersizdi. Esmeralda'nın kendisinden korktuğunu anlayan Quasimodo ise içindeki içindeki baş edilmez duyguları halı altına süpürdü. Quasimodo, "Sizi korkutuyorum. Çok çirkinim, öyle değil mi? Bana hiç bakmayın, sadece dinleyin." Derdi Esmeralda'ya her konuşmalarında ve kendi çirkinliğinden çekinir, utanırdı. Karşısındaki güzelliğe bakamazdı kendi çirkinliğiyle. Zaten Esmeralda'nın yanında da çok durmazdı. Esmeralda'yı idam meydanından çıkarıp kiliseye getirdikten sonra, yalnızca birkaç kez konuşmuş ve baş başa bile kalmamışlardı doğru dürüst. Elbette ki bu durumun mimarı Quasimodo'ydu.

Esmeralda, Quasimodo'nun sesini bile yalnızca bir kez doğru dürüst duyabilmişti. Çünkü Quasimodo, onu korkuttuğunu düşünüp ondan kaçıyor. Onun karşısında, onun güzelliği karşısında kendi bir paçavra gibi hissediyordu ve Tanrı'nın laneti olduğuna kendini inandırıyor. Esmeralda, Quasimodo'nun kendisini getirip bıraktığı bu yerde bir başına bekleyişler içindeyken bir şarkı duydu. Sağır ve bir gözü kör kamburun gördüğü gerçekliği dile getiren dizeler şu şekildeydi:

Görünüşe bakma genç kız.
 Yüreğe bak.
 Genç, yakışıklı bir adamın yüreği sıklıkla boştur.
 O yürekler aşkı muhafaza edemez.
 Genç kız, köknar kavak kadar güzel değildir,
 Ama kışın yapraklarını dökmez.
 Yazık! Bunları söylemek neye yarar?
 Güzel olmayanın yaşamaya hakkı yok;
 Güzellik yalnızca güzelliği sever,
 Nisan, ocağa sırtını döner.
 Güzellik mükemmelliktir,
 Güzellik her şeye kadirdir,
 Güzellik her şeyi eksiksiz olan tek şeydir.
 Karga yalnızca gündüz uçar.
 Baykuş yalnızca gece uçar.
 Kuğu gece gündüz uçar.

Karga, yakışıklı adamlardı; baykuş, çirkin adamlardı; kuğu ise yalnızca Esmeralda'ydı. Onun diline, zihnine ve en çok da içine işlemiştii çirkin ve sevilmez biri olduğu düşüncesi. Güzelliği kadar var olurdu herkes. O da böyle düşünürdü ve bir hiç olduğuna kanaat getirirdi. Esmeralda'yla konuşmadan hemen önce, "Bakın, duvarın arkasına geçtim." Derdi, yüzü ve benliğiyle onu korkutmaktan çekinirdi. Aralarında örülü olan duvarı ören de yıkmak isteyen de Quasimodo idi. Ona böyle öğretilmişti, kendini sevmeyi ya da güzel görmeyi bilmezdi.

Quasimodo, Esmeralda'yı şimdilik kurtarmış olsa da daha büyük bir felâkete de kapı aralamıştı. Yine de ne Esmeralda ne de Quasimodo o felâket, kapıyı yumruklarıyla kırana kadar harekete geçmediler ya da kaçmak için bir şeyler yapmadılar. Quasimodo, Esmeralda'yı kilise de kaldığı tek odalı - odayı ayıran tek bir duvar vardı- yere getirmişti. Başta ikisi de ne yapacağını bilememiş ve birbirlerini izlemişlerdi bir süre. Bu izleyiş kitapta, "Biri onca güzelliği, diğeri onca çirkinliği sessizce izlediler." şeklinde ifade edilmiştir. Güzel olan Esmeralda, çirkin olan ise Quasimodo idi. Kendini çirkinliğin yuvası olarak gören Quasimodo, "Ne kadar çirkin olduğumu hiç şu andaki kadar çok hissetmemiştim." Demişti Esmeralda'ya. Esmeralda ise bu çirkin kambura karşı sadece acıma hissetti.

Sonraları ise başrahip Claude Frollo, bir kez Esmeralda'ya saldırmıştı ancak Quasimodo, Esmeralda'yı kurtarmıştı. Çingeneler de Esmeralda'yı kurtarmak için şehirde ayaklanma başlatmışlardı. Fakat ne var ki uzun yıllar çan seslerine maruz kaldığı için sağır olan Quasimodo, bu ayaklanmanın amacını anlayamadı ve onların da Esmeralda'yı öldürmek istediğini düşündü.

Bu nedenle de şehirde Esmeralda için ayaklanma başlatan Çingene'lere ateş açtı. Bu sırada ise kral, Esmeralda'yı teslim almaları için adamlarını göndermişti. Başrahip Claude Frollo, Esmeralda'yı darağacının önünde idama terk etti. Esmeralda'yı, kralın adamlarına teslim edip oradan ayrıldı. Bunun üzerine Quasimodo öfkeyi avuçlarının arasına aldı, o öfke dolu avuçlarıysa başdiyakoz Claude Frollo'nun yakalarına yapıştı. Quasimodo, başrahip Claude Frollo'yu kiliseden aşağıya, idam meydanının hemen yakınına attı. Esmeralda'nın idamına sebep olan başrahip, Esmeralda'ya âşık olan Quasimodo tarafından öldürüldü fakat Esmeralda'nın yaşayıp yaşamayacağı da henüz meçhuldü.

Öte yandan idam meydana bulunan ve bu idamı izleyen kadınlardan biri, Esmeralda'nın annesiydi. Esmeralda, yıllardır aradığı annesini idam edilmek üzere buldu. Kadın, kızını tanıdı ancak artık her şey için çok geçti. Quasimodo için de, kızını yıllar sonra bulan anne için de, Esmeralda için de...

Kralın adamları, ipi Esmeralda'nın boynuna geçirdi. Quasimodo ise çaresizce bu anları izlemekteydi. Quasimodo'nun yaşadığı bu çaresiz anlar, kitapta şu sözlerle ifade edilmektedir:

– *Ama düşüp boynunu kıracak!*

*Quasimodo ağlıyordu.
(...)*

Bunun üzerine, Quasimodo bakışını darağacında asılı duran bedeni son çırpınışlarla can çekişen Çingene kızına çevirdi, ardından bir kez daha kulenin dibine uzanmış yatan ve artık bir insana benzemeyen başdiyakozu baktı. Göğsünün derinlerinden kopan bir hıçkırıkla bağırdı:

– *Ah! Sevdiğim her şey!*

Esmeralda, onun sevdiği ve hatta sevmeyi bildiği tek şeydi. Esmeralda'nın idamından sonra annesi de çok yaşamadı ve kızının acısından öldü. Quasimodo ise bu idamın ardından kayıplara karıştı. Kimse Quasimodo'nun nerede olduğunu bilmiyordu ta ki yıllar sonra, Esmeralda'nın ölü bedeninin bırakıldığı mahzenin kapıları aralanana kadar.

Bir değil, iki iskelet vardı. İskeletlerden birinin üzerinde beyaz elbise parçaları vardı ve bu iskeletin Esmeralda'ya ait olduğunu belli ediyordu. Diğer iskelet ise bu iskelete göre kocamandı. Diğer iskeletin sırt kemiği eğriydi, kambur birine aitti bu iskelet. O kambur biri ise Quasimodo'dan başkası değildi.

Ayrı ayrı ölmüştü bedenleri fakat ikisinin de ruhu aynı anda canlarını yitirmişti.

Quasimodo, başkalarından kaçmıştı ve yine dönüp dolaşıp geldiği yer Esmeralda'nın yanı olmuştu. Onun cansız kollarında ölmüş, yine aynı cansız kollarda çürümüşü. Gerçi onu görene kadar kalbi de çürüktü. Şimdi, onun kollarında tamamen çürümüş olmak ruhu huzura kavuştururdu yalnızca.

Quasimodo'nun, Esmeralda'ya sarılı hâlde ölü bulunması kitapta ifade edilir:

"Bu adam buraya gelmiş ve burada ölmüştü. Onu sarıldığı iskeletten ayırmaya çalıştıklarındaysa toza dönüşmüştü."

Bu söz, "Quasimodo'nun Evliliği" isimli son bölümde geçmekte. Bu şu demek: Quasimodo, ölerek bir evlilik yaptı. Onun, âşık olduğu kadına sarılı bir vaziyette yaşamını yitirmesi evlilik töreniydi.

Ölümlü, ölü bir kadınla evlendi.

Başrahip Claude Frollo romanın kötü âşığıydı. Kötüler de severmiş ama sonu değişmezmiş. Hangisi gerçek aşkı peki? Esmeralda'nın idmanına sebep olan başrahip Claude Frollo'nunki mi? Esmeralda için hem öldüren hem de ölen çirkin ve kambur Quasimodo'nunki mi? Aşkın yaşatıp yaşatmayacağı da meçhul gerçi. Ölen öldü, giden gitti, biten bitti.

Fakat, hayır.

Tüm bu kelime karmaşasının tek bir karşılığı var.

Esmeralda gitti, Quasimodo bitti.

Biri öldü ama diğeri de yaşayamadı.

Ne ölen bir kişiydi ne de giden. Yanılığlar bir kördüğüm gibiydi, açılması zahmetli ve meşakkatli; üstelik düğüm de büyüyordu çözmeye çalışırken. İnkâr edilmesi olanaksız bir gerçek vardı, bu romanın çirkinini Quasimodo değildi.

Victor Hugo bir şiirinde şunları söyler:

*Ağlamak için gözden yaş mı akmalı?
Dudaklar gülerken, insan ağlayamaz mı?
Sevmek için güzele mi bakmalı?
Çirkin bir tende güzel bir ruh, kalbi
bağlayamaz mı?
Hasret; özlenenden uzak mı kalmaktır?
Özlenen yakındayken hicran duyulamaz mı?
Hırsızlık; para, mal mı çalmaktır?
Saadet çalmak, hırsızlık olamaz mı?
Solması için gülü dalından mı koparmalı?
Pembe bir gonca iken gül dalında solmaz mı?
Öldürmek için silah, hançer mi olmalı?
Saçlar bağ, gözler silah, gülüş kurşun olamaz mı?*

Quasimodo, çirkin bir tende hayat bulan güzelliği. Esmeralda ise saadeti çalınan bir mağdurdu. Başrahip Claude Frollo ise bu romanın hem en ücra hem de en içte yerlerindekiydi.

Sayıkla

Sen sayıkla sadece beni

*Senin dilinde zikredilsin adım
Senin kalbinde yer alsın ruhum.*

*Senin sevgin, olsun benim.
Sen sayıkla sevgili.*

*Seninle olsun ellerim
Seninle buluşsun gözlerim.*

*Sen sevgili, sen.
Sen söyle beni.*

*Anlat kendine beni
Anlat bana, beni.*

*Keza ben de bilmem kendimi
Ne haberdarım zihninden*

*Sen sayıkla beni
Sen anla beni
Söyle, anlat sevgili
Sadece sen sayıkla beni.*

KARA KIŞTA ÇİÇEK AÇMAZ

Acının kapı eşiğinde gürültülü bir sessizlik vardı. Bir banka oturmuş ve gözlerimi gökyüzüne dikmişim. Tan ağarmıştı, güneş doğmuştu. Güneşin etrafındaki kızıl halkaları saymaya başladım. Bu esnada zihnimin görünmez duvarlarından içeriye usulca bir ses fısıldadı: "Sana doğan güneş, bana dem vaktinde ateş."

Gözlerim yanmaya başladı. Tanıdım, hissettim acıyı. Anladım kaçamayacağımı ve kabullendim böyle bir hayata mahkûm kaldığımı. Üzerime gölgeler düştü, tenimden sıyrılıp kaçtılar. Hızlı adımlar yuvarlandı önümde. Başımı eğip baktım. Herkes bir yere yetişmeye çalışıyor gibiydi.

Şimdi düşünüyorum da ne güzel şey insanın yetişecek bir yerinin olması. Ya köhne bir bankta, bir başlarına ölmekte olsalardı? Birbirine çarpan, içe içe geçen ve kara kışta çiçeklerini döken begonviller gibi aceleci olan adımlar, içimde bir yerlere dokundu, bir şeyleri hareketlendirdi. Ve bir şey daha anladım: Anladım kimseye sığınamayacağımı, kimsede sığınmayacağımı; anladım kalabalıklar arasında yalnız olduğumu. Görmek istediğim gibi görüyordum belki de. Hakeza, birçok zaman görmek istediği gibi görür insan. Çünkü âcizdir. Kaçarak yaşar, gerçekler zor gelir. Lâkin kaçmak her zaman için de âcizlik değildir. Bazı şeylerinde açıklaması olmaz. İşte, bundan da kaçır insan.

Öte yanan birde bilmediklerimiz, bildiğimizi sandığımız hakikatler vardır. Bilinmeyen hakikatler, bizi ya dönüşü olmayan yanlıslara sürükler ya da bizi dönüşü olmayan yanlıslara susturur.

Sustuğum yanlısları ve saptığım yanlısları iki yanıma aldım. Aralarında ezildim. Âcizliğimi sorguladım bir süre. Bir kaniya varamadım, boş verdim. Doymak bilmez bir ihtirasla izlemeye devam ettim gökyüzünü. Ruhları zincire vurulmuş esirler vardı orada. Göğe merdiven dayayıp uzanmak istedim onlara ama gücüm yetmedi. Bulutlar el ele, koyun koyuna girmişti. Bir tiyatro oyunu dönüyordu maviliğin bağrında. Esirlerin seslerini duyar gibiydim uzaktan. Belki de duymuyorumdur ve bu da zihnimin bana bir oyunudur.

Anılar belirdi gökyüzünde.

En kötü anılar, özlem kokan anılardır. Böyle, yalnızca bir fotoğraf karesinde yaşanabilen anılar özlem kokar. Acı verir, yaralar. Tekrar tekrar hatırlatır insana bir daha o güne dönmeyeceğini. Anılar güzeldir ama özlem kokmayanları. Kapkara bir çerçeve, sarmalamış özlem kokan bir anıyı. İşlemeli kenarları simgeliyordu sanki karışıklığı. Eksik vardı, eksilen vardı; hiçbir zaman gelmeyecek olan vardı. Anlam kazanıyordu geçmiş şimdi, geleceğin meçhullüğüyle. Geçmiş çok uzak değil, sadece dün.

Ne eksildiye dün eksilmişti. Bir haber gelmişti ötelere. Yıllardır beni yakıp kavuran haberden. Dün, sabah vakti yaşamımın orta yerine düşen kor haberden bahsediyorum. Kor haber, kara haber, ölü haber... Hepsi babama ait. O, dün öldü ve artık geçmişte kaldı. Geçmiş unutmak için değil midir? Öyleyse, neden hâlâ acı taptaze içimde? Şimdi bakıyorum da gökyüzüne kadar yükselmiş ölü haber. Baksana, kapkara bir çerçeve giyinmiş üzerine gökyüzü. Kuruyan yaşlarımız akacak sanki kara bulutlarından. Bize ağlayacak gök.

Bir gölge yaklaştı. Önce başımda dikildi, sonraysa hemen yanıma oturdu. Mizacına yandan gözlerle baktım. Suratısızın tekiydi, pek bir şey anlamadım. Çatık kaşlarıyla, asık yüzüyle bakıyordu etrafa. Çekindim göz göze gelmekten. Öyle ya, bakışlarıyla bile beni öldürebileceğini düşündüm. Çektim gözlerimi üzerinden.

Yabancı konuştu:

— Kızgın mısın? Diye bir soru attı ortaya. — Kızgınsın, diyerek de kendi kendine cevaba kavuştu. Söylediklerinden tek bir şey anlamadım ama yine de ses etmedim. — Öfke kalbi çürütür, derler.

Diye devam etti. Alayla güldüm.

– Öfkeyi taşıyan eller çürütür her şeyi, dedim ona bakmadan. – Kalbi de, ruhu da, bedeni de...

Sustu, ben de sustum. Yanımdaki yabancıyla bir oyun oynuyorduk sanki ve ne acı ki o oyun, benim yaşamım üzerineydi. Zaman devrildi ama biz hâlâ susuyorduk. Gerçi bir yabancıyla ne konuşacaktım ki? Ne o beni tanırdı ne de ben onu.

Dakikalar sonra şu sözleri sarf etti:

– Onun kalbi kendine bile acımayacak kadar yorulmuştu.

Zihnimin duvarları daraldı ve ben orada sıkışıp kaldım. Gözlerimin dolduğunu hissetsem de kocaman bir kahkaha attım. Yabancıнын bakışları çehremde dolaştı, ilk kez göz göze geldik. Bakışları karşısında içim titredi ama bedenim kıpırdamadı.

– Onun ne kendine ne de bir başkasına acıyabilecek bir kalbi yoktu, dediğimde göz bebeklerinin titrediğine tanıklık ettim. – Bencilin tekiydi o! Kim ölmüş, kim kalmış umurunda olmazdı. Biz bir odada ölürdük, o her odada farklı bir yaşam sürerdi. En sonunda kendisiyle birlikte hepimizi öldürdü...

Yabancı eğdi başını, benim aksime sessizce gözyaşı daktı. Çok geçmeden, dudakları titrerken şu sözler döküldü dilinden:

– Kara kışta çiçek açmaz, dedi yatıştırıcı bir sedayla. Beni avutmak için ya da kendini kandırmak için bu sözleri sarf ettiğini düşündüm bir süre ancak sonradan anladım haklı olduğunu.

– İntiharın gölgesinde yaşam olmaz, dedim büyük bir vazgeçmişlikle. Omuzlarım yenilgiyle düştü. Ağlayışım hiddetlendi. Omuzlarıma dökülen saçlarımin, bir organ gibi boynuma dolandığını hissettim.

– Bazı gidişler, yeni başlangıçlara gebedir. Bu gidiş de senin için bir başlangıçtır belki.

Sözlerini duymazdan geldim. Önünü kesemediğim büyük bir merakla sordum:

– Hiç mi gelmedim aklında?

Sorduğum soruyla birlikte sessiz kaldı yabancı. Söylenebilecek tüm sözler, valizlerini toplayıp çekip gitmişti. – Hiç mi acımadın bana? Diye sordum; onun, beni intihara sürüklediğinin bilinciyle.

– Ben... dedi yabancı en sonunda. Sadece bunu söyledi.

– Sen?

Diye haykırdım artık çatık olmayan, asık olmayan fakat suratsızlığın leke gibi yapıştığı çehresine karşı. Amansız bir öfkenin avuçları arasında ezilmekteydim.

– Elimde değildi... dedi intiharlarını başkaları meyletmiş gibi.

– Beni öldürmek mi elinde değildi?

Yanıma oturduğundan, onu tanıdığım ilk andan beri sormak istediğim soruyu acıyla acıya gülümseyerek sordum.

Çaresizce konuştu:

– Ben bunu istemedim...

Çaresizliği içimde gülme arzusu teşkil etti. Ne için çaresizdi, hangi bir şey için çaresizdi?

– İstedin, dedim katilime gülümseyerek.

– Eğer istemesen öldürmezdin. Ama istedin. İstedin ve öldürdün bizi.

– Çaresizdim.

– Kimsesizdim...

Acı da sevgi gibidir. İnsandan insana geçer. O ise bana sadece geçişi olmayan acılar bırakıp gitmişti. O, bana yabancıydı belki ama çaresizliği yabancı değildi. Gözlerindeki buğular bana çocukluğumu hatırlatıyordu.

Kara kışta camın önüne geçip dışarıyı izlerdi. Bense onu izlerdim ve kara kıştan pek de bir farkı olmadığını düşünürdüm. Fakat şimdilerde daha çok cama yapışmış bir leke olduğunu düşünmekteyim. Leke kirli, dağılmış her yere, en çok da kendi içine. Yağmur indiriyor, geçmiyor leke. Çekiyorum perdeleri, leke rahatsız edici. Bunları düşünmemeli. Hem şimdi gitme vakti, sabır yürekte demlendi.

Sabır demden taşı, beni aştı.

– Git, dedim buz parçaları dolu sesimle.

– Gitmek, senin en büyük marifetin.

Gitti...

Fazlalık

Ölürdü birileri diğer tarafta görmezdi diğerleri
Asardı birileri kendini diğerleri bir fincan kahve derdinde
Kahve soğumuş fincanda, bu nasıl iş
Güya ecel kapıda bekliyor
Çekip gitmeli şimdi buralardan, uzağa çok uzağa
Giderken yanıma almalı resmini, unuturum sonra seni
Bilirsin, aptalın tekiyim,
Unuturum hemen
Kim ne yapmış bana, ben ne yapmışım kendime
Bunu da unutmuşum, dert değil neleri unuttum ben
Aptallık işte, her şeyi unutuyorum da
Bir seni unutmuyorum, resmini almak bahane
Son bir kez yüzünü görmek için her şey
Bu ip yeter mi ikimize, sığar mıyız bir sandalyeye
Ya da boş ver
Sen kal, gitmesi gereken benim,
Fazlalık olan benim.

Darağacı

..
...
Ve asacağım yüreğimi darağacına,
Kan damlayan ellerimden acımasızlığın şerrini oğreteceğim insanlığa,
O'nu yüreğimde tutmanın verdiği acıyı, darağacında anlattıracağım
kaskatı yüreklere,
Mecnun'a inat, Ferhat'a inat, Tahire inat sevgisizliğin ne olduğunu
göstereceğim sevgisiz yüreklere,
Ve kır çiçeklerinin kuruduğunu, kardelenlerin solduğunu, ceylanların
ldğn anlatacağım sevgiden bi haberlere,
Sevdanın olmadığı bir dünyayı anlatacağım Mecnun'a, Ferhat'a Tahir'e...
Ve sensizliği anlatacağım anne karnındaki her yeni çocuğa,
ile çekmeyi, ilehaneyi yaşayan yüreğimi, sevgiyi, bağlılığı ve sensizliği
anlatacağım.
Bir kibritle yakacağım bütün ovaları, kır çiçekleri amasın, karlar erisin
kardelenler gün yüzü görmesin diye,
Bir kurşunla öldüreceğim tüm ceylanları,
Ve bozkırlarda yeni bir hayata başlayacağım, yüreksiz, sevgisiz ve sensiz